

Raadsstuk

Raadsstuk 184/2008
B&W datum 23 september 2008
Sector/Afd WZ/ogv
Reg.nr(s) 08/136751

Onderwerp **Gemeentelijk Grondwaterplan 2007-2011**

Aan de Raad der gemeente Haarlem

Inleiding

Met de b&w nota “Plan van aanpak opstellen Gemeentelijk Grondwaterplan” (CH 2001/2136, d.d. 2 januari 2002) heeft het bestuur van Haarlem destijds besloten om het Gemeentelijk Grondwaterplan (GGP) te gaan maken. Deze nota behandelt het uiteindelijke resultaat. Het GGP is een logische aanvulling op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), en Haarlem geeft hiermee invulling aan de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de gemeentelijke (grond)watertaken. Tevens formaliseert Haarlem hiermee het reeds jarenlang gepraktiseerd grondwaterbeheer. In het GRP zijn reeds de benodigde gemeentelijke middelen voor het grondwater behandeld.

Het GGP behandelt het ondiepe (freatische) grondwaterbeheer in het stedelijk gebied binnen de gemeentegrenzen van Haarlem. Het GGP richt zich m.n. op het treffen van de benodigde maatregelen in de openbare ruimte. Daarnaast richt het GGP zich op het kwantitatief grondwaterbeheer. Voor de grondwaterkwaliteit wordt door de afdeling Milieu gewerkt aan de nota “Gebiedsgericht beheer van verontreinigd grondwater”. Met deze nota wordt het GGP voor de planperiode 2007 t/m 2011 vastgesteld. Met deze planperiode wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het reeds vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan.

De totstandkoming van het GGP heeft meer tijd in beslag genomen. Dit komt m.n. door de veranderende (water)wetgeving. Vanaf dit jaar is de Wet gemeentelijke watertaken van kracht geworden. Met deze Wet is het voor eens en voor altijd duidelijk geworden wat de verschillende verantwoordelijkheden zijn bij het beheer van het grondwater. Tevens is nu duidelijk hoe de verschillende grondwateractiviteiten van de gemeenten kunnen worden bekostigd (verbrede rioolheffing). De gemeenten hebben naast de zorgplicht riolering er de zorgplicht grondwater bij gekregen. De vertraging is ook veroorzaakt door een personeelstekort voor het domein riolering en grondwater. Het GGP behandelt het ondiepe (freatische) grondwaterbeheer in het stedelijk gebied binnen de gemeentegrenzen van Haarlem. Het GGP richt zich m.n. op het treffen van de benodigde maatregelen in de openbare ruimte. Daarnaast richt het GGP zich op het kwantitatief grondwaterbeheer. Voor de grondwaterkwaliteit wordt door de afdeling Milieu gewerkt aan de nota “Gebiedsgericht beheer van verontreinigd grondwater”.

Voorstel aan de raad

1. Het Gemeentelijk Grondwaterplan 2007-2011 vast te stellen;

Beoogd resultaat

Na het vaststellen van het GGP heeft Haarlem de kaders gezet voor invulling en voortzetting van het grondwaterbeheer en de grondwaterzorgplicht. Het bestuurlijke kader is opgenomen in bijlage A.

Argumenten

Het GGP past binnen Programma 9 “kwaliteit fysieke leefomgeving”, Beleidsveld 9.3 Openbare Ruimte Ondergronds van de programmabegroting. Het GGP is, door kaders te scheppen voor grondwaterbeheer, belangrijk voor een goede leefbaarheid in Haarlem. Voor de gebruikers van de openbare ruimte, de burgers en bedrijven is voldoende ontwatering in het stedelijk gebied van essentieel belang.

Op het GGP is geen inspraak verleend omdat het beleid grotendeels een voortzetting is van het jarenlang gepraktiseerd grondwaterbeleid. Ook door nieuwe wetgeving lijkt voortzetting van het huidige grondwaterbeleid, met wat beperkte aanpassing, een logische stap. Tevens is de (financiële) verwantschap met het reeds vastgestelde GRP groot.

Kanttekeningen

Door het GGP vast te stellen wordt het grondwaterbeheer geprofessionaliseerd. Door deze professionalisering moet de benodigde (personele)inspanning verhoogd worden. Burgers en bedrijven zullen, via het loket, meer gebruik gaan maken van de Haarlems kennis en kunde op grondwatergebied. Met andere woorden; er komt een gemeentelijke taak bij.

Uitvoering

Na het vaststellen van het GGP worden de benodigde activiteiten, conform bijlage 14 uit het GGP, uitgevoerd. De activiteiten betreffen onderhoud, investeringen, personele inspanning en onderzoeken/nota's. De volgende nota's zullen in binnen de planperiode worden ingediend:

- nota “voortzetting verordening bouwkundige voorzieningen tegen grondwateroverlast”
- nota “aansluitverordening voor particuliere drainage”
- nota “implementatie (grond)waterloket”

Financiële paragraaf

De financiële en personele aspecten rondom de zorgplicht voor het grondwater zijn reeds behandeld bij het GRP (raadstuk 007/2008, dd 17 januari 2008). Door invoering van de Wet gemeentelijke watertaken is het per 1 januari 2008 officieel mogelijk om de gemeentelijke grondwatertaken te financieren uit het rioolrecht (verbrede rioolheffing). Met deze nota wordt zodoende geen voorstel gedaan voor extra financiële middelen. Bij het GRP is echter geen besluit genomen over de benodigde personele uitbreiding. Voor het uitvoeren van de taken in het kader van de grondwaterzorgplicht is onvoldoende personeel beschikbaar. Dit tekort ligt met name bij de begrotingsactiviteiten (dagelijks beheer en techniek).

Participatie/communicatie

Het GGP is besproken middels een interne gemeentelijke projectgroep. Deze projectgroep bestond uit leden van de afdeling Milieu (IWP en bodem), de voormalige afdeling Natuur en Landschap, de afdeling Wonen en de voormalige afdeling Beheer Openbare Ruimte. Het GGP is extern besproken met de provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Op het GGP is geen inspraak verleend omdat het beleid grotendeels een voortzetting is van het jarenlang gepraktiseerd grondwaterbeleid. Ook door nieuwe wetgeving lijkt voortzetting van het huidige grondwaterbeleid, met wat beperkte aanpassing, een logische stap. Tevens is de (financiële) verwantschap met het reeds vastgestelde GRP groot.

Na besluitvorming van B&W is een persbericht opgesteld.

Bijlagen

In bijlage A is de bestuurlijke context van het GGP opgenomen. Het volledige GGP rapport ligt ter inzage.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,
mr. B.B. Schneiders

184/2008

De Raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

Het Gemeentelijk Grondwaterplan 2007-2011 vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van.....

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage A: Bestuurlijke context GGP

Grondwater is landelijk momenteel een actueel onderwerp. Dit komt met name omdat de wettelijke taakverdeling rondom de grondwaterzorgplicht in een stroomversnelling is gekomen. Door het verschijnen van de Wet gemeentelijke watertaken is nu inzichtelijk geworden wat de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen zijn en wat de mogelijke financieringsbronnen zijn. De gemeenten hebben een aanzienlijk rol gekregen in het grondwaterbeheer. Tot voor kort was er niets tot weinig vastgelegd rondom de zorgplicht voor het freatische grondwater. Een aantal “natte” gemeenten (waaronder Haarlem) hebben een deel van deze taak toch al reeds eerder op zich genomen, namelijk grondwaterbeheer in openbaar gebied (met name onder wegen). Daarom heeft Haarlem al een geschiedenis opgebouwd als grondwaterbeheerder. Deze geschiedenis heeft zich echter nooit vertaald in vastgesteld grondwaterbeleid. Het ontbreken van vastgesteld grondwaterbeleid in Haarlem en de Wet gemeentelijke watertaken zijn dan ook de twee hoofdredenen waarom dit GGP is geschreven. De financiën en de personele aspecten rondom de zorgplicht voor het grondwater zijn reeds opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan van Haarlem (GRP 2007-2011), raadsbesluit 007/2008.

Het GGP is met name een plan wat de kwantitatieve aspecten van het grondwater behandelt. Binnen het grondwaterbeheer is tevens behoefte om de grondwaterkwaliteit in Haarlem, gebiedsdekkend in kaart te brengen (EU- kader, Dochter Richtlijn Grondwater). Vanuit de Hoofdafdeling Stadszaken, afdeling Milieu wordt in 2008 beleid uitgewerkt voor gebiedsgericht beheer van grondwater waarbij de kwaliteit van het grondwater centraal staat. Hier zal apart een nota voor worden aangeboden. Beide plannen zullen op elkaar worden afgestemd.

1.1 Hoe werkt het?

Het grondwaterpeil (ook wel freatisch peil genoemd) wordt met name bepaald door het peil van het oppervlaktewater in de omgeving. Doorgaans is het grondwaterpeil iets hoger dan het oppervlaktewaterpeil. Algemeen geldt; hoe verder van het oppervlaktewater verwijderd hoe hoger het grondwaterpeil. Het grondwater wordt gevoed door neerslag of kwel uit diepere lagen. Het overtollige grondwater voert langzaam door de bodem af naar oppervlaktewater of infiltreert naar diepere bodemlagen. Het grondwater stijgt indien de aanvoer (met name neerslag) groter is dan de afvoer (met name naar oppervlaktewater). Indien het grondwater teveel stijgt kan dit overlast veroorzaken aan met name bebouwing (denk aan kelders en kruipruimte), tuinen (drassig) en de fundering van wegen. Door het aanleggen van drainage (een soort lekke rioolbuis) kan het grondwater sneller worden afgevoerd naar het oppervlaktewater, waardoor het grondwaterpeil beter beheerst kan worden. Pompen en niveaustelputten zorgen voor een nog betere beheersing van het grondwaterpeil. Het drainagestelsel is in theorie dus een geheel ander systeem dan het rioleringsstelsel, omdat het transportmedium anders is en het lozingspunt verschilt (voor het afvalwater is dit de rioolzuivering).

In de praktijk hebben beide systemen wel raakvlakken. Een lek riool kan b.v. ook grondwater transporteren (soms zelfs teveel, waardoor het grondwaterpeil te laag wordt). Schoon regenwater kan ook naar het oppervlaktewater en behoeft niet naar de rioolzuivering. Een combinatie van transport van regenwater en grondwater is daarom mogelijk. In de praktijk komt het ook voor dat particulieren een natte kelder droogpompen en dit pompje aansluiten op de rioolhuisaansluiting. Vervuild grondwater van een bodemverontreinigingslocatie wordt doorgaans ook op de riolering aangesloten. In het verleden zijn reguliere drainagesystemen ook wel op de riolering aangesloten omdat het oppervlaktewater niet in buurt was. Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat in de praktijk toch behoorlijk wat grondwater via de riolering naar de rioolzuivering wordt getransporteerd. Het riolerings- en grondwaterbeleid is er op gericht om dit zoveel mogelijk terug te dringen.

1.2 Wat is de grondwatersituatie in Haarlem?

Haarlem is een “natte” gemeente. De ontwateringsdiepte (verschil tussen het maaiveld en de grondwaterstand) is in het grootste deel van Haarlem minder dan één meter. Er is weinig open water in de stad, waardoor van nature sprake is van een beperkte ontwaterings situatie. In het centrumgebied en schalkwijk is het doorgaans meer dan één meter. In de meeste wijken is drainage nodig voor voldoende ontwatering. Er is in het overgrote deel van Haarlem beperkte infiltratie naar de diepere bodemlagen. In de Kennemerduinen werd sinds halverwege de 19e eeuw grondwater gewonnen ten behoeve van drinkwatervoorziening. Het drinkwaterbedrijf (PWN) heeft in het voorjaar van 2002 de grondwaterwinningen in de Kennemerduinen in zijn geheel beëindigd. Het doel was om de oorspronkelijke flora en fauna in het duingebied te laten terugkeren en daarbij verdroging tegen te gaan. In samenwerking met de provincie, PWN, Heemstede, Bloemendaal, Haarlem, Zandvoort en Velsen is gekeken naar de effecten op het grondwater in de regio en indien nodig de maatregelen en de kosten (b&w nota CH2001/2013). De Haarlemse drainagesystemen zijn in 2001 beoordeeld op mogelijk noodzakelijke aanpassingen en kosten als gevolg van de stopzetting van de drinkwaterwinningen. In mei 2001 is een bestuurlijke overeenkomst tot stand gekomen tussen het PWN, de provincie Noord-Holland en de betrokken gemeenten. In 2003 zijn door de provincie regionale grondwaterstandmetingen verricht om de werkelijke gevolgen van de stopzettingen in kaart te brengen. Op basis van deze grondwaterstandmetingen is vervolgens in 2006 een evaluatie uitgevoerd. De belangrijkste conclusies van de evaluatie was dat in belangrijke mate de voorspelde wijzigingen in grondwaterstand ook zijn gemeten. In Haarlem was de voorspelde en gemeten stijging beperkt. Op 19 september 2007 is het project officieel met een bestuurlijk overleg afgesloten. Haarlem heeft voor het bouwkundige fonds (zie § 7.4) en de te nemen maatregelen a.g.v. het stopzetten van de drinkwateronttrekkingen ruim € 0,84 mln ontvangen.

1.3 Wat hebben we nu?

Op dit moment is 202 km drainage reeds aangelegd, met name van de materialen PVC en gres.

In Schalkwijk is in de jaren 70 tijdens de bouw drainage aangelegd en in andere buurten (b.v. Leidsebuurt) is vanaf de jaren 80 begonnen met aanleg van drainage. Het drainagestelsel bestaat momenteel uit bijna 3900 putten en 30 drainagepompen. De meeste putten worden gebruikt om de drainagestrengen te reinigen. Daarnaast bevat het drainagestelsel een aantal instelputten om het gewenste niveau van het grondwater in te kunnen stellen. Voor het monitoren van het grondwaterpeil heeft Haarlem, verspreid over de stad, 257 peilbuizen beschikbaar.

1.4 Wat doen we nu?

Alle grondwaterobjecten worden onderhouden. Dit houdt met name in dat de drainage jaarlijks wordt gereinigd en de drainagepompen worden onderhouden. Indien nodig worden reparaties uitgevoerd. Daarnaast wordt het grondwatermeetnet (de peilbuizen) bemeten en onderhouden. De informatie wordt opgeslagen en op aanvraag verstrekt. Naast het onderhoud worden ook investeringen gepleegd in de vorm van aanleg of vervangen van drainage. Dit gebeurt tot nu toe alleen in combinatie met rioleringswerkzaamheden. Ook worden investeringen gepleegd aan het vervangen en aanleg van drainagepompen en aan grondwateronderzoeken. In de vergadering van 8 oktober 2003 heeft de gemeenteraad van Haarlem besloten om een tijdelijke subsidieverordening voor grondwateroverlast van kracht te laten gaan. Het was een proef om te onderzoeken of het mogelijk was om bewoners te stimuleren om bouwkundige maatregelen te treffen bij grondwateroverlast. Het nemen van bouwkundige maatregelen is namelijk een duurzame oplossing bij grondwateroverlast. Bewoners kregen 40% vergoed (met een maximum van € 2000) bij het treffen van bouwkundige maatregelen tegen grondwateroverlast. Het totale beschikbare bedrag voor de proef was € 0.37 mln. De provincie en PWN hebben evenredig bijgedragen aan dit bedrag. Ook de omliggende gemeente zijn een proefproject gestart. De tijdelijke subsidieverordening is, conform raadsbesluit, op 18 mei 2005 stopgezet omdat de subsidiepot toen leeg was. Het aantal aanmeldingen was 385, met een totale bouwkosten van € 852.625 (gemiddeld € 2.215 per aanvraag). Het aantal goedgekeurde aanvragen was 221, met een toegekend bedrag van € 309.886 (gemiddeld € 1.402 per aanvraag). De meeste aanvragen zijn gekoppeld aan de FUCA-woningen in de Leidsebuurt, Amsterdamsebuurt, Potgietersbuurt en Slachthuisbuurt. Dit zijn woningen waarbij met name optrekkend vocht een rol speelt. Verder zijn concentraties in de aanvragen te herkennen in het Bos- en Vaartkwartier en de buurt Zijlweg- Oost (ten noorden van de Leidsebuurt). Dit zijn met name woningen met grondwateroverlast in kelders. Vanwege het duurzame karakter, het kunnen faciliteren van bewoners en de positieve resultaten van de tijdelijke subsidieverordening wordt in dit GGP voorgesteld om vanaf 2009 een permanente subsidieverordening op te starten. In de planperiode van dit GGP wordt per jaar € 50.000 beschikbaar gesteld. De verordening zal apart als nota worden aangeboden. Grondwateroverlast wordt in Haarlem bestreden door het aanleggen van wijkgerichte drainagesystemen in het openbaar gebied. Hiertoe zijn in de meeste wijken van Haarlem waar grondwateroverlast optreedt gebiedsgerichte, technische drainageontwerpen opgesteld. Voor de wijken waar nog niet een dergelijk drainageontwerp aanwezig was, is dit in 2007 opgesteld. Als

gevolg van de stopzetting van de grondwaterwinningen (zie § 7.2) zijn een aantal oude drainagesystemen en drainageontwerpen onvoldoende gedimensioneerd. Deze drainageontwerpen zijn geactualiseerd. Inmiddels is voor Haarlem een meerjaren drainageplan gereed gekomen o.b.v. actuele wijkgerichte drainageontwerpen. In bijlage 7 van het GGP is het meerjaren drainageplan en het instelplan voor de grondwaterpeilen opgenomen. Op dit moment is Haarlem nog niet ingericht voor de loketfunctie grondwater. De gemeente is natuurlijk wel al aanspreekpunt voor burgers en bedrijven o.a. vanwege haar rol als beheerder van de openbare ruimte (meldpunt leefomgeving/digitaal loket). In de planperiode van het GGP dient het grondwateronderdeel (zowel kwantiteit als kwaliteit) van de gemeentelijke loketfunctie te worden geïmplementeerd. Dit wordt ook door de burgers, conform de Wet gemeentelijke watertaken, van Haarlem verwacht. Tevens dient een ter zake kundige backoffice aanwezig te zijn (zie § 7.8). De komende jaren zal Haarlem via het loket informatie geven over grondwaterstanden en kan adviseren/faciliteren over de aanpak van overlast. Achter het loket organiseert de gemeente zonodig de betrokkenheid van andere partijen (bijvoorbeeld het waterschap en/of provincie).

1.5 Problemen door grondwater

Er bestaat nogal wat spraakverwarring over wat grondwateroverlast nu precies is. Wateroverlast die men ervaart op of rondom een woning, hoeft bijvoorbeeld niet perse te worden veroorzaakt door een te hoge grondwaterstand. Anderzijds is het ook zo dat een te hoge grondwaterstand niet altijd leidt tot grondwateroverlast. In het algemeen hoeven vochtproblemen die men in een woning ervaart niet het gevolg te zijn van een te hoge grondwaterstand, maar kan er ook sprake zijn van een slecht functionerende ventilatie. Als de grondwaterstand in stedelijk gebied langere tijd te hoog of te laag is, kan dit echter ook enorme problemen geven. Zo kunnen houten funderingspalen (waarop gebouwen steunen) gaan rotten als het grondwater heel diep zit. Met eventuele verzakkingen tot gevolg. In Haarlem is het grondwater dusdanig hoog dat droogstand van houten palen geen rol speelt. Wel is in Haarlem een andere paalrotproblematiek ontstaan (fuca woningen) door een bacterie in het grondwater. Te hoge grondwaterstanden kunnen bijvoorbeeld leiden tot vocht in huis (optrekkend vocht), natte tuinen, natte kruipruimtes, natte kelders, schade aan wegfunderingen en schade aan het groen. Het maakt de stedelijke omgeving minder leefbaar en geeft gezondheidsrisico's.

1.6 Wat doet het waterschap, de provincie, het rijk en de burger?

Het waterschap heeft geen actieve grondwaterbeheerstaken in het stedelijke gebied. In de praktijk hebben waterschappen hier natuurlijk wel een belangrijke rol, doordat zij de oppervlaktewaterpeilen van de watergangen beheersen en als gevolg daarvan ook in belangrijke mate de grondwaterstand in het stedelijk gebied. Maar formeel is het waterschap geen grondwaterbeheerder. De provincie is 'slechts' passief grondwaterbeheerder, en is verantwoordelijk voor vergunningverlening voor en registratie van grondwateronttrekkingen. Nergens is geregeld dat de provincie de zorg heeft voor het realiseren en bewaken van het grondwaterpeil (actief grondwaterbeheer), noch in de Grondwaterwet noch een andere formele wet.

Elke vier jaar wordt er door de Ministers van V&W, VROM en LNV een nota voor de waterhuishouding vastgesteld (art. 3 en 4 Wet op de Waterhuishouding). Het plan is strategisch van aard: de hoofdlijnen van het landelijk waterhuishoudkundig beleid zijn erin aangegeven. Zowel in de Wet op de waterhuishouding als de Grondwaterwet is niet aangegeven dat het rijk verantwoordelijk is voor het stedelijk grondwater beheer op operationeel niveau. Ten aanzien van de verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven (lees de particuliere grondbezitters) is niet veel gewijzigd: eigenaren dienen nog steeds zelf te zorgen voor een goede staat van de eigen percelen en gebouwen en moeten, indien nodig, zelf waterhuishoudkundige en/of bouwkundige maatregelen treffen. De eigenaar moet er zelf voor zorgen dat een teveel aan grondwater doelmatig wordt afgevoerd (b.v. naar de dichtstbijzijnde sloot). Als dit niet mogelijk is eventueel naar een aansluitpunt van het gemeentelijk drainagestelsel. De huidige bouwregelgeving stelt geen eisen aan de vochtdichtheid van kelders en kruipruimtes. Bij (dreigende) overlast dient de perceeleigenaar, als hij dit wenst, kelder en kruipruimte zelf vochtdicht te maken en te houden. Een en ander is overigens anders wanneer een kelder als verblijfsgebied (toilet- of badruimte) wordt gebruikt. In deze gevallen geldt de eis van waterdichtheid wel. Uit jurisprudentie blijkt dat voorzieningen tegen grondwateroverlast onder de gewone lasten vallen van de perceelseigenaar of erfpachter. Deze is, op grond van het burgerlijk recht, zelf verantwoordelijk voor de wering van grondwater in, onder en om zijn woning (dus op eigen perceel). Daarnaast heeft iedere burger de regels van het buurrecht te respecteren. Door bepaalde maatregelen mag dus geen extra overlast bij de buurpercelen ontstaan.

1.7 Bestuurlijke vrijheid

1.7.1 Wat is de gemeentelijke verplichting?

De gemeente draagt zorg voor het in het openbaar gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort. De bovenstaande maatregelen omvatten mede de berging, het transport, de nuttige toepassing en het (al dan niet na zuivering) op of in de bodem of in het oppervlaktewater brengen van ingezameld grondwater, en eventueel het afvoeren naar een afvalwaterzuiveringsinrichting. De zorgplicht (ingesteld vanaf 1-1-2008) van gemeenten ten aanzien van het grondwater is gericht op de doelmatige verwerking van overtollig grondwater in stedelijk gebied. Dit houdt in dat een gemeente bij werkzaamheden in de openbare ruimte en bij bestemming en inrichting van nieuwbouwlocaties onwenselijke effecten op de grondwaterstanden zoveel mogelijk voorkomt en indien dit niet mogelijk is, deze compenseert. Met de formulering van de nieuwe grondwaterzorgplicht die de bestaande verantwoordelijkheden zal aanvullen, wordt tot uiting gebracht dat gemeenten in de toekomst structurele grondwaterproblemen op het openbare terrein zoveel mogelijk dienen te voorkomen en bestrijden, en daar waar sprake is van structureel overtollig grondwater op particulier terrein, dit dienen te ontvangen en te verwerken (indien doelmatig). De gemeente wordt voor burgers en bedrijven aanspreekbaar op

grondwateroverlast, maar geen enkele instantie wordt verantwoordelijk en dus aansprakelijk voor de grondwaterstand. De gemeente is regisseur t.a.v. grondwateraspecten (geen beheerder) en de gemeente vormt het loket voor klachten en zorgt voor een doelmatige aanpak. De grondwatermaatregelen in het openbaar gebied zijn voor rekening van de gemeente.

1.7.2 Wat is de bestuurlijke vrijheid?

De benodigde gemeentelijke (financiële) middelen voor invulling van de grondwaterzorgplicht worden in hoge mate bepaald door 4 variabelen:

1. **Wat is grondwateroverlast en wanneer zijn maatregelen gewenst?**

De gemeente kan grondwateroverlast b.v. koppelen aan het aantal klachten of een bepaald gewenst grondwaterniveau. Daarnaast kan de gemeente ook een bepaalde mate van overlast accepteren, zolang dit voor de particulieren of gebruikers van de openbare ruimte geen problemen oplevert. In het Haarlemse GGP is gekozen voor een maximale en een minimale toelaatbare grondwaterstand (ontwateringsdiepte) en een mogelijke afwijkingfrequentie daarop. Hierbij is gekeken naar gewenste grondwaterstanden voor gebouwen, wegen en groen. In bijlage 9 van het GGP zijn de gewenste grondwaterstanden voor de verschillende objecten opgenomen. Gebieden waar de grondwaterstand structureel hoger is dan deze grens zijn als urgente gebieden bestempeld (zie bijlage 8 uit het GGP). Op basis van wijkgerichte grondwateronderzoeken (zie § 7.4) wordt het meest ideale grondwaterniveau bepaald (zie ook bijlage 7 uit het GGP).

2. **Welke maatregelen worden dan hoofdzakelijk getroffen?**

Indien wordt geconstateerd dat het grondwater structureel wordt overschreden zijn verschillende maatregelen mogelijk, namelijk; bouwtechnische maatregelen aan gebouwen, het ophogen van het terrein, het verlagen van het oppervlaktewaterpeil of het verbeteren van de ontwatering door drainages en/of extra oppervlaktewater. In dit GGP is voornamelijk gekozen om drainagesystemen aan te leggen. Hiermee wordt het reeds jaren geïmplementeerde beleid voortgezet. Aanleg van drainagesystemen is effectief, snel en relatief goedkoop. De bouwtechnische maatregelen dienen te worden uitgevoerd door de betreffende eigenaar. In dit GGP is ervan uitgegaan dat vanaf 2009 wederom een stimuleringsregeling voor bouwkundige maatregelen wordt opgezet (zie § 7.4). Het lokaal ophogen van het terrein of het verlagen van het oppervlaktewaterpeil wordt in Haarlem over het algemeen als “niet haalbaar” beschouwd, omdat dit veelal ernstige gevolgen heeft voor de omgeving. Wel wordt gewerkt aan het zoveel mogelijk creëren van open water (conform het IWP) wat een gunstig effect heeft op de ontwatering van de omgeving. De financiële mogelijkheden om oppervlaktewater te creëren ten behoeve van het grondwater zijn echter nog niet verkent.

3. **In welk tempo nemen we de maatregelen?**

Omdat het GGP Haarlem hoofdzakelijk uitgaat van de aanleg en vervangen van drainagesystemen zijn hiervoor 3 scenario's uitgewerkt. Scenario 1 is aanleg/vervangen van de benodigde drainagesystemen tijdens

rioolwerkzaamheden (conform de huidige aanpak). Scenario 2 is scenario 1 aangevuld met aanleg/vervangen van drainage tijdens alle grootschalige projecten (b.v. wegconstructies). Scenario 3 is scenario 2 aangevuld met versnelde aanleg in de urgente wijken (vóór 2017). Omdat de investeringskosten aanzienlijk toenemen bij uitvoering van scenario 3 (ca. 3 maal scenario 2) is in dit GGP uitgegaan van scenario 2. Globaal ligt dan overall drainage waar het moet liggen in 2025. Gemiddeld wordt bij scenario 2 per jaar 5 km drainage aangelegd en vervangen.

4. **Wat is de onderhoudsfrequentie?**

De exploitatiekosten worden grotendeels bepaald door de investeringslasten (ruim 40%), de personeelskosten (ruim 20%) en het reinigen van de drainage (ruim 20%). De investeringslasten zijn met name afhankelijk van de te nemen investeringsmaatregelen (zie punt 1 t/m 3). De personeelskosten is een vaste benodigde exploitatiepost. De reinigingsfrequentie is momenteel (en conform het GGP) eens per jaar. In de toekomst kan dit mogelijk naar beneden worden teruggebracht doordat andere materialen worden toepast. In het GGP wordt vooralsnog voorgesteld om de reinigingsfrequentie op eens per jaar te houden omdat in de praktijk blijkt dat na een jaar behoorlijk wat vuil (met name ijzerafzetting) wordt verwijderd uit de drainagebuizen.

1.8 **Benodigde middelen**

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zijn reeds de financiële en personele aspecten rondom de grondwatertaken opgenomen. In deze paragraaf wordt dit samengevat. Voor het uitvoeren van de taken in het kader van de grondwaterzorgplicht is onvoldoende personeel beschikbaar. Dit tekort ligt met name bij de begrotingsactiviteiten (dagelijks beheer en techniek). Het totale tekort voor grondwater bedraagt 1,4 fte, waarvan het tekort voor technisch beheer 0,8 fte bedraagt. Bij de besluitvorming over dit GGP wordt daarom voorgesteld om de functie technisch beheerder voor het aspect grondwater met 0,8 fte uit te breiden. Om de backofficefunctie van het grondwaterloket voldoende te kunnen uitvoeren is dit zeker nodig. De prognose van de investeringen van scenario 2 (zie § 7.7 punt 3) is in de planperiode € 2.816.000 (zie § 6.3 uit het GGP). Gemiddeld per jaar is dit ca. € 0.56 mln. Na de planperiode worden de investeringen op gemiddeld € 0.71 mln per jaar geprognoseerd. De kapitaallasten in de planperiode bedragen naar verwachting gemiddeld 0.30 mln per jaar en zullen na planperiode gaan stijgen. De exploitatiebegroting (incl kapitaallasten) bedraagt in de planperiode naar verwachting gemiddeld € 0.65 mln per jaar. Dit zal na de planperiode gaan stijgen met name door de kapitaallasten. Ruim 7% van het huidige rioolrecht (ca. € 4,- per inwoner van Haarlem) wordt besteed aan grondwateractiviteiten. De vervangingswaarde van alle grondwaterobjecten (excl. pompen en gemalen) is in 2007 geschat op € 71 mln. Sinds de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke watertaken (1-1-2008) is het mogelijk om de gemeentelijke watertaken (waaronder het grondwater) te financieren uit de rioolheffing (de term rioolrecht klopt dan niet meer). Haarlem doet dit al reeds lange tijd, maar dit is nooit officieel bekrachtigd. Het bestuur van Haarlem is echter vrij om een andere keuze te maken over de dekking van haar grondwatertaken. In

184/2008

het GGP is, conform het reeds vastgestelde GRP, voorgesteld om de taken verbonden aan de zorgplicht voor het grondwater volledig te dekken via de rioolheffing.